

RDEČI PRAPOR

Glasiło jugoslovanske socialne demokracije.

Naročnina za avstro-ogrške kraje za celo leto 10:40 K, za pol leta 5:20 K, za četrt leta 2:60 K, mesečno 90 vin.; za Nemčijo za celo leto 12 K, za pol leta 6 K, za četrt leta 3 K; za Ameriko za celo leto 14 K, za pol leta 7 K. — Reklamacije so poštnine proste. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo. Inserati. Enostopna peti-vrstica, (širina 72 mm) za izhaja vsako sredo in soboto. enkrat 20 vin., večkrat po dogovoru. Posamezna številka 10 v.

Velikanska delavska manifestacija v Trstu.

S ploskanjem in živio klici so poslušalci odobrili čustvene besede sodruga Petejana. Nato je nastopil

sodrug Etbin Kristan.

Viharno pozdravljen od množice, je dejal približno:

Sodrug! Za Vaš krasni sprejem se Vam imam zahvaliti v imenu izletnikov iz Ljubljane in s Kranjskega, ki so prišli v Trst, da preživijo en dan med Vami. Zabaven je naš izlet, vendar pa ima služiti višjim svrham in ljubeznive in resne besede, ki sta jih izrekla sodruga Regent in Pittoni, so nam dokaz, da tudi Vi sodite naš prihod z višjega stališča. In resnično nismo prišli le da se zabavamo in da pogledamo mesto, v katerem živite in se bojujete, temveč da pokažemo s svojim posetom Vam in našim skupnim nasprotnikom svojo neomajno solidarnost z Vami. Prišli smo sem, ne pravim kot prijatelji, kot bratje, ampak kot nekaj, kar je mnogo več: Prišli smo kot Vaši sodrugi, kot Vaši sobojvniki! (Ploskanje in živio-klici.) Naše življenje je boj, ker mora biti boj. Mogočno se združuje naš nasprotnik, mednarodni kapitalizem. Hrano za svoj obstanek jemlje od Vas in sredstva proti Vam jemlje zopet od Vas. V delavnicah in v tovarnah, na suhem in na morju, nad zemljo in pod zemljo stiska iz Vas podnevi in ponoči pôt in kri, pa jo izpreminja v blago in denar, kopiči nove kapitale in pritiska na Vas z novo močjo. S plodovi Vašega truda snuje sisteme proti Vam. Vaše sinove in brate jemlje in jih vtika v svoje uniforme; z bogastvom, ki ste ga ustvarili Vi, kupuje topove in ladje in bajonete, da bi Vas lože pritisnil ob tla in nanovo stiskal iz Vas pôt in kri. (Burno pritrjevanje.) Proti temu internacionalnemu nasprotniku, ki hinavsko skriva svoj pravi značaj, ne more uspešno nastopiti nobena druga sila kakor internacionalno združeno delavstvo z nezdoljivo solidarnostjo. (Pritrjevanje.) In naš nasprotnik, ki ni slep, je spoznal to resnico, pa hoče delavstvo oslepariti sebi v prid. Zato se trudi z blazno močjo, da bi oslabil delavsko moč, da bi razdružil delavstvo in oslabiljene kose zopet uklenil v svoje kapitalistične verige. Zato, le zato snuje krščanske in židovske in narodne delavske organizacije, zato se peha, da bi izumil nova slepila, nove fraze, da bi nahujskal italijanskega delavca zoper slovenskega in slovenskega zoper italijanskega, zato organizira krumirstvo, zato hlina prijaznost delavstvu, zato ponuja miloščine izdajalcem, zato zlorablja ideale in jih vlačí v blato svojega nizkega dobičkarstva. Mi pa smo Vam prišli povedati, da tudi slovensko delavstvo dozoreva in da se organizira za boj, ki je Vaš ravno tako kakor naš. Kakor Vi, tržaški delavci slovenski in italijanski, tako hočemo tudi mi pod to zastavo, ki vihra nad Vašimi glavami v enakem boju kakor Vi korakati k cilju, ki je skupen Vam in nam in delavcem vsega sveta. To je pomen našega izleta in vse, kar bi Vam imel še povedati, naj Vam povedo besede: Živela živa sloga delavstva! Živela mednarodna revolucionarna socialna demokracija! (Burno ploskanje in viharni živio-klici.)

S tem so bili končani pozdravi in začel se je vršiti dopoldnevni program.

Dopoldne.

O ogledovanju mesta in posameznih objektov poročamo prihodnjč. Za danes naj le omenimo, da so skupini, ki je posetila Milje, ondodni sodrugi priredili posebno presrčen sprejem.

Veselica.

Mnogo bi morali pisati, ako bi hoteli podati vsaj približno zvesto sliko velike ljudske veselice, prirejene popoldne na čast iz-

letnikom. Omejiti se moramo zelo. Srečno je bil izbran prostor na vrtu Bergerjeve restavracije, ležeč pod gradom, od koder je prekrasen razgled na mesto, na morje in na ozadje z Opčinami. Eno napako pa je vendar imel, ki se seveda ni dala popraviti. Za ogromno množico je bil vendar premajhen. Toda kje dobiti prostor, ki bi bil zadostoval in ki bi moral biti vsaj petkrat večji, da bi zadostoval? Na tem vrtu se prirejajo le največje veselice; no, nedeljska je bila večja nego velika. Krasno je bilo vreme, ki je že jutraj spoznalo, da pri socialistih strah nič ne velja, pa je že opoldne nehala nagajati. Originalna je bila dekoracija. Bogat je bil spored, tako bogat, da se nekatere točke sploh niso mogle izvršiti radi pomanjkanja časa. Dve godbi: Tržaška socialistične mladine in nabrežinska sta igrali na vrtu, tretja v veliki plesni dvorani. Sedem pevskih zborov je teknovalo z izbranimi točkami. Vsa kovrstne zabave so služile pregovoru »variatio delectat«. Zvečer je na stotine balonov upravičilo magično zvoneči naslov »japonski vrt«, a krasni ognjemeti so vsemu mestu naznanjali, da je tu gori zbrana armada ponosnih, zavednih delavcev.

Ob petih popoldne se je sodrug Etbin Kristan z govorom, ki je napravil globok vtisk, zahvalil za sprejem, sodrug Regent pa je odzdravil gostom izletnikom.

Zabava je bila neprisliljena, živahna, resnično bratovska; a zaključiti se je morala, ko je prihajal čas odhoda izletnikom. Težko je bilo slovo; a vozni red je neizprosno. Slovo je moralo biti.

Odhod gostov.

Od veselice so odšli izletniki na kolodvor v dveh skupinah. Prvo skupino goriških izletnikov je spremljala nabrežinska godba in veliko število slovenskih in italijanskih sodrugov.

Ob 10. zvečer so odšli z veselice na kolodvor ljubljanski izletniki. Bil je to veličasten prizor, ki ga ne bodo ne izletniki, ne tržaški delavci nikdar pozabili. Ogromna množica, ki je štela preko 9000 oseb, je odšla z veselčnih prostorov mimo svetega Justa skozi predor Montuzze na Goldonijev trg, po ulici Giacinto Gallina, Giosue Carducci pred kolodvor. Na čelu impozantnega spreveda je svirala godba socialistične mladine; spreved pa je bil ves razsvetljen od mogočnih luči bakljade. Živio in evviva-klici na ljubljanske sodruge so se vrstili zaporedoma. Italijanske delavske pesmi so se mešale s slovenskimi. Pred kolodvorom je dal poslednji pozdrav milim gostom sodrug Mekinda, ki se je z navdušenimi besedami zahvalil gostom za lepi dan, ki so ga nam priredili s svojim prihodom v Trst. Po govoru je pevski zbor »Vzajemnosti« zapel delavski pozdrav ob višku navdušenja vseh navzočih. »Živela socialistična Ljubljana!«, »Evviva Lubiana socialista!«, »Živeli ljubljanski sodrugi!« To so bili navdušeni klici iz tisoč in tisoč grl.

In ko je vlak odhajal, se je bilo zbralo na peronu zopet lepo število tržaških sodrugov, ki so pozdravljali drage nam goste. In že se je vlak izgubil v temno noč, ko so se še videle iz vlaka bele rute, s katerimi so nas pozdravljali dragi gostje.

Ni bilo rosnih očes, ni bilo solz, ampak v ogromni množici je bilo veselje, je bil ponos in kakor mogočen evangelij je polnila srca vseh vera, da stranka, ki ima v svojih vrstah toliko in tako zdravo mislečo množico, mora zmagati, mora naprej do svojega cilja.

Justitia regnorum fundamentum.

Socialno demokratično glasiło v Karlovih varih objavlja sledečo ilustracijo justice v nemškem delu Češke:

V Ašu nadleguje neki tovarniški uradnik mlado delavko s svojo »ljubeznijo«; ker ga ne usliši, jo oklofuta. Zato je dobil dvajset kron globe. — Paznik v Ašu odpusti dva delavca, očeta in sina. V razburjenosti ga oklofuta. Oba odpeljejo vklenjena v zapor; sin dobi dva meseca strogega zapora.

V Weipertu oklofuta delovodja delavca in dobi pet kron globe. — Neki delavec pripelje stavkokazu klofuto; šest dni sedi v preiskavi in dobi še pet dni zapora.

Nemški nacionalci v Falknovu opsuje strokovnega uradnika za sleparja; dobi dvajset kron globe. — Socialno demokratičen delavec razžali požarno brambo; dobi tritedne strogega zapora.

Nemški nacionalci razbijejo v Ašu sedemdeset šip in pomečejo osem sto kamnov; voditelji so oproščeni, nekoliko mladih pobov dobi lahke kazni, ki se jim milostno odpuste. — Stavkujoči delavci v Srebrnem Potoku pobijejo 11—13 šip. Trije delavci dobe po tri mesece težke ječe.

Dva stavkujoča delavca v Graslicu se branita aretacije in zadeneta z rokami varstvene organe. Zato dobi prvi tri, drugi osem mesecev težke ječe. Socialno demokrat, uradnik Wagner v Jablonci pride pri nemško nacionalnih demonstracijah v gnečo, se brani s palico in zadene nacionalnega »omladinca«; dobi pet mesecev ječe. — Nemški nacionalci Sommer udari policijskega komisarja s palico po glavi; okrožno sodišče ga oprosti.

Nemško nac. fabrikant Behr defravdira 246.000 kron javnega denarja; dobi 2½ leti. — Delavec Werner ukrade 13 kron; dobi šest mesecev.

Poštna ekspeditorica poneveri 4621 K: Oproščena. — Trgovski pomočnik v Mar. laznih poneveri 900 kron: Pet let težke ječe.

Nemško nacionalni župan in okrajni načelnik Pfluger poneveri 60.830 kron javnega denarja: petnajst mesecev. — Lažnar Tilp »oropa« malo deklico za 1 krono; baje je nastal tudi požar, ker je vrgel vžgalico proč, ki je še gorela: tri in pol leta.

Delavci Rihardovega rova prisilijo podjetje, da sprejme delavca, ki ga je brez vzroka odpustilo. Sedem rudarjev dobi radi izsiljevanja osemnajst mesecev ječe. — Božični teden stori devetnajst rudarjev v zanemarjenem Heleninem rovu strašno smrt. Obratni vodja je oproščena. —

»Pravica je temelj držav«.

Boj za volilno pravico na Ogrskem.

V nedeljo so imeli ogrski socialni demokrati v Budimpešti velik shod pod milim nebom, na katerem je sodrug Tarczai poročal o političnem položaju. Med drugim je dejal:

Izza vseh težkih in dolgotrajnih bojev ima delavstvo danes občutek, da je uresničanje njegovih teženj danes bolj oddaljeno

nego kdajkoli. Ko se je ustanovila koalicijska, smo mislili, da se mora premagati le še ta zadnja sovražnica svobode. A sedaj smo bridko razočarani. Koalicijska je pač uničena, politika pa je ostala neizpremenjena. Razredni parlament je dobil od vlade novih moči. Ogrski razredni parlament ni danes nič drugega kakor politična akcijska družba ogrskih agrarcev.

Za shod je bila pripravljena sledeča, v »Nepszavi« že jutraj objavljena resolucija:

»Dne 24. julija 1910. zborujoči javni shod budimpeštanskega delavstva konstatira, da državnozborna večina ni prišla po volji narodov v parlament, ampak vsled deželo oškodujočega terorizma vladnih organov, vsled vsako politično moralo zasmehujočega kupovanja glasov in vsled prirejanja poje-din, ki razburjajo vsako pravno čustvo. Zaradi porabe takih sredstev ni državni zbor niti sposoben, da bi mogel nastopati vsaj kot ustavno zastopstvo privilegiranih.

Sistem volitev po davku in cela vrsta z njim združenih volilnih zlorab so nepobiten dokaz, da je sedaj veljavna ustava ubila med volilci, v parlamentarni večini in v vladi vso politično vest in vsako zavest politične odgovornosti. Ta silna pokvarjenost ustave, to skoraj neverjetno politično ponižanje volilcev mora pri vseh ljudeh in pri vsaki stranki, katere ne vodijo privatni interesi ampak bodočnost in razvoj dežele, zbuditi neomajno prepričanje, da postaja zakonodajstvo ob sedanjem volilnem sistemu slepo orodje vsakokratne vlade in da se postavlja v službo protinarodne in ljudstvu sovražne politike.

Iz tega vzroka je vsakemu poštenemu političarju in vsaki pošteno politični stranki dolžnost, bojevati se z vso odločnostjo za izvedbo resnične ustave, za splošno, enako in tajno volilno pravico.

Vsi pristaši poštene volilne pravice se morajo združiti zoper sovražnike volilne reforme, zoper sedanjo vladno, ki obravnava veliko vprašanje politično prav tako nemo-ralno kakor koalicijska. Vlada hoče po eni strani odgoditi volilno reformo na nedogleden čas, da bi otrpnil boj zanj; po drugi strani hoče deželo pod priljubljeno pretvezo nacionalne nadvlade popolnoma izročiti sedanjim agrarnim mogotcem. Nastopanje vlade in njene stranke napram volilni reformi je nevarno za deželo, ker je premoč agrarcev, ki se namerava s popačenjem volilne reforme, zapreka za politično reorganizacijo dežele, zapreka za okrepanje doslej zapostavljenih razredov in zapreka za gospodarski razvoj. To je zlasti nevarno, ker ponuja vlada brez obotavljanja avstrijskemu cesarju za dosego tega cilja denarni in krvni davek ljudstva.

Ogrsko delavsko ljudstvo spoznava radi-tega v sedanji vladi sovražnico deželnih interesov in bo podpiralo vsako opozicionalno stranko v parlamentu, ki bo nastopila za splošno, enako in tajno volilno pravico. Delavstvo glavnega mesta smatra za svojo dolžnost, pomagati opoziciji z vsemi svojimi bojnimi sredstvi in kliče vse pristaše demokratične Ogrske na plan, da se prepreči popačenje volilne reforme.

Vsak zavedni delavec mora sodelovati

v boju za bodočnost dežele in za pravice zatiranih milionov, da doseže ta boj kljub vsemu izogibanju vlade zmago.

Prečitati se ta resolucija ni mogla. Kajti čim je sodrug Tarczai prečital prve besede, mu je policijski svetnik Kolosvary vzel besedo. Toda delavcem je bila resolucija znana iz lista, pa so kakor en mož glasovali zanjo. Nastop komisarjev pa kaže, koliko je vredno tisto, kar je v pondeljek Khuen govoril delavski deputaciji.

Deželna bolnišnica.

Ljudje, ki čitajo dunajske časopise, nahajajo tam, zlasti v »Arbeiter Zeitung« prav pogostoma poročila o dunajskih bolnišnicah, ki ne zadostujejo, tako da se morajo bolniki prevažati od špitala do špitala in se še ne dobi prostora zanje. Te dni se je primeril posebno razburljiv slučaj: V Meidlingu se je pri asfaltiranju razlila luža razbeljenega asfalta po ulici. Otrokom je bila to velika zabava in devetleten fant je v svoji nepremišljeni razposajenosti pahnul šletnega dečka Fridrika Schrolla v tekočino. Otrok se je na desni roki in nogi hudo opekel. Ta hip je prihitel delavec in je hotel oluščiti asfalt z detetovega telesa. Ko je pa videl, da se trga tudi koža, ga je hitro odnesel na postajo požarne brambe, da ga odpelje v bolnišnico. Tu, v špitalu Fran Josipa, ga je zdravnik obvezal pa zopet izročil gasilcem, naj ga odpeljejo domov, češ, v bolnišnici ni prostora. Otroka so res odpeljali domov, kjer pa ni bilo nobenih pripomočkov. Mati, ki je sama šele pred kratkim prišla iz bolnišnice, je položila otroka na voziček za dečje igre in ga tako odpeljala v bolnišnico, pa prosila in prosila, naj ga sprejmejo. Zaman. Dejali so jej, da ni prostora. V petek se je bila zgodila nesreča, v nedeljo večer je bil otrok mrtev. Policijski zdravnik je konstatiral, da bi se bil otrok lahko rešil, če bi bil dobil potrebno nego.

Ta dogodek je tako pretresljiv, da ni treba nobenega komentarja...

Ljudje mislijo pri nas, da je le na Dunaju tako. In še o dunajskih dogodkih ne pripovedujejo radi, zlasti klerikalci ne, ker nočejo, da bi ljudstvo zvedelo, kakšno je krščansko-socialno gospodarstvo. Toda če se pri nas še ni zgodil tako nesrečen slučaj, je to res le slučaj. Zakaj razmere so tudi pri nas take, da se vsak hip lahko zgodi podobna nesreča.

Tudi deželna bolnišnica v Ljubljani je namreč že prenapolnjena. O tem se sicer ne govori in ne piše, zakaj tisti, ki imajo vpogled v razmere, zakrivajo resnico, ker hočejo, da bi se vse kar imajo v svojih rokah, smatralo za vzorno. Drugi ljudje pa ne zvedo, kaj in kako je v teh zavodih.

Ko so bili naši klerikalci še opozicija, so kričali, da je liberalno gospodarstvo krivo škandaloznih razmer v deželnih dobrodelnih zavodih. Zdaj niso več opozicija, ampak vladajoča stranka; zdaj ni več liberalnega gospodarstva, ampak klerikalno. Kaj se je izboljšalo? Kje so tisti vzori, v katere so hoteli izpremeniti dobrodelne zavode?

Skozi kitajski zid, s katerim obdajajo klerikalci vse, kar imajo v svojih krempljih, je težko kaj opaziti. Vendar se ve, da je bolnišnica tudi pri nas premajhna. Bolniki, ki prosijo za sprejem, se odklanjajo in se jim nalaga, naj pridejo v 14 dneh pogledat, če bo prostora. Zgodilo se je, da so bolniki ležali po tleh. Pomanjkanje prostora mora torej že biti prav veliko. In menda ni treba dokazovati, da je to velikanska nevarnost ne le za zdravje posameznikov, ampak za javno zdravstvo sploh.

Vendar se vladajoči klerikalci še niso zgenili in se tudi ne bodo kmalu. Kajti deželne finance so v obupnem stanju in klerikalci se boje zamere pri svojih volilcih kakor hudič križi. Pivo so podražili, češ tisti, ki bodo hudi radi tega, večinoma niso naši volilci. In še to so napravili skrivoma; če ne bi bil naš list potegnil tistega izdajstva na dan, bi ljudstvo niti ne vedelo, zakaj je pivo dražje. Takih virov za dohodke, ki bi nekoliko obremenili njihove ljubčke, se ne

upajo odpreti. In tako je vse repenčenje in gofjanje iz dobe, ko so bili »opozicionalci«, pozabljeno. Takrat so se ljudstvu obljubovala deveta nebesa, zdaj pa — Kranjec moj mu osle kaže!

Zdaj pripovedujejo, koliko milionov bi bilo treba za reforme v bolnišnici, v blaznici itd. Kaj morda niste vedeli tega, ko še niste bili pri koritu? Tedaj sploh niste imeli pravice kričati. Poštena opozicija mora vedeti, kaj zahteva in kako se dajo njene zahteve izvršiti. In če so klerikalci zahtevali reforme prej, ima ljudstvo zdaj pravico zahtevati, da jih uresniči. Če ne store tega, se jim pa mora povedati, da so navadni šarlatani.

Politični odsevi.

Poslanec Masaryk je nenadoma postal tarča napadov vsega slovenskega meščanskega časopisja. Masaryk je v svojem listu »Naše doba« objavil članek o politiki »Slovenske enote« in v njem dejal, da to, kar je doslej delala »Slovenska enota«, ni bila nikakršna politika, še manj pa češka ali celo slovenska politika. O češki politiki, o taktiki čeških stran je zadnje dve leti odločeval dr. Šušteršič in izključno uveljavljanje tega vpliva ni bilo za češko politiko prav nič vredno. Vključno pomnoženju z jugoslovanskimi glasovi je padel vpliv čeških poslancev pod ničlo. — Prvi je na Masarykove besede zacvilil »Slovenec«. Kdo bi se temu čudil? Masaryk leži »Slovincu« itak že davno v katoliškem želodecu; če pa se še drzne dvomiti o nezmožnosti papeža Šušteršiča, mora biti petelin na strehi! Ampak tudi liberalci so zastokali, najprej v »Narodnem Dnevniku«. Saj bi bilo tudi preveč zahtevati od celjskih politikantov, da bi kaj razumeli o politiki v državi! No, kadar natakne »Nar. Dnevnik« kritične naočnike, ne more molčati generalisimus slovenske liberalne žurnalistike, pa jo je v četrtek zagodel tudi »Slovenski Narod«. Kar se tiče polemike z Masarykom, jim odgovarja praški »Čas«: »Prvi o loju, drugi o gnoju — tako se ne more voditi nobena diskusija. »Naša Doba« je pisala o tem, da je češko politiko in taktiko zadnje dve leti določal Šušteršič, da to ni bila ne češka, ne slovenska politika in da morajo češke stranke misliti na svoje interese, zahteve in program — na to odgovarjajo slovenski listi z insinuacijami, sumničanjem in žalitvami. Ali to so malenkosti. Važnejše, da zelo resno je vprašanje, če se vrnejo »Slovenska enota« in njeni posamezni deli po počitnicah taki, kakršni so šli na počitnice: Brez programa, brez cilja, le s histeričnim nagnenjem k obstrukčnim napadom, o katerih si morejo le naivne dušice domnevati, da podstavljajo vladi noge. To vprašanje je sprožila »Naše Doba«, a slovenski listi ga niso razumeli. Zdi se, da ga tudi češki politiki ne slišijo.

V polemiki z Masarykom priznava »Slovenski Narod«, da je slovenska politika, odkar jo vodi dr. Šušteršič, neplodna in da prinaša Slovencem same neuspehe. To je tudi najvažnejša točka v Masarykovem članku; vse drugo, radi česar se ujeta slovensko časopisje, je postransko. Ampak za nas je v tej točki še nekaj posebno važnega, o čemer pa seveda »Slov. Nar.« molči. Da je slovenska politika sestavljena iz samih porazov, je zakrivil dr. Šušteršič. Toda — sam? Kaj pa tisti, ki so brez ugovora dovolili, da je tako vodil politiko? Kaj pa tisti, ki so se dali voditi in podpirali tako vodstvo? Slovenski politiki pod Šušteršičevim vodstvom je bilo ime: Obstrukcija. Kaj niso liberalci, dasi so lani videli tragikomedijo te izključno iz personalnih nagibov uprizorjene obstrukcije letos podpirali, hvalili in opravičevali obstrukcijo? Ali niso liberalci sokrivi? Ali je Hribar le enkrat odprl svoja učena usta, da bi bil protestiral proti politiki, ki ne more narodu ničesar prinesiti, pač pa ga diskreditira povsod? Danes priznava »Narod«, da je bila to politika neuspehov. Cenjeni Narod, to je hinavščina, ki smrdi do neba! Na neplodnost te politike smo upozarjali mi, že ko se je začela; ves čas se nismo utrudili dokazovanja o sterilnosti in škodljivosti te politike. Kdaj se je Vašim ljudem zdelo potrebno le nekoliko razmišljati o tem? Nikdar, nikdar! Vi ste sokrivi, vi ste podpirali politično lumparijo, vi ste sodelovali pri slepinski burki in zdaj nimate nobene pravice, izvijati se. Za enake grehe zaslužite enake batine!

O hrvaški krizi se molči in molči. Zdi se nam, da to ni posebno dobro znamenje. V sredo in v četrtek se je koalicija posvetovala z banom Tomašičem. Kaj je sklenila in če je sploh kaj sklenila, se ne ve. Govori se le, da »upajo« »trezni« elementi, da se še doseže sporazum med banom in koalicijo. Ker je ban izjavil, da v vprašanju Araniškega ne popusti in se celo sklicuje na kralja, ne pomeni sporazum nič drugega, kakor da zleze

koalicija pod klop. Na ta način se tudi »spoznani« obtoženec s sodnikom, da gre v luknjo, slabšeji z močnejšim, da se »da« oklofautati.

Hrvaško-srbska koalicija je po dolgem posvetovanju sestavila spomenico, v kateri izreka, da je načeloma pripravljena sodelovati z banom. Tomašičeve zahteve so torej izpolnjene. Zdaj je vprašanje, kaj bo z zahtevami koalicije.

V sarajevskem občinskem svetu so odložili mandate še tisti hrvaški člani, ki niso že prej demisionirali. Vsled tega bo občinski svet razpuščen in imenovan vladni komisar.

Bosenski sabor je sklenil, da se imajo z deželnimi sredstvi podpirati le tiste šole, v katerih je srbo-hrvaščina učni jezik. Izjema velja le za šolo bolniško podpornega društva, katero pohajajo večinoma otroci oficirjev in vojaških uradnikov. V vseh šolah se ima poučevati pisava latinice in cirilice.

Nadškof Stadler je doživel v sarajevskem saboru zaslužen demonstracijo. Ko je začel govoriti, so vsi Srbi in skoro vsi mohamedanci zapustili dvorano. Stadler je zahteval subvencije za svoje in za frančiškanske šole.

V ogrskem državnem zboru je poljedelski minister Sereny dejal, da po njegovem prepričanju tista množina mesa, ki jo sme Rumunija po novi trgovinski pogodbi vpeljati v Avstrijo, sploh ne bo vplivala na cene mesa. Torej: Pogodba se je napravila edino v interesu agrarcev in strogo se je skrbelo za to, da ne pride delavsko ljudstvo do koščka cenejšega mesa. Stara frivolna igra z delavstvom se nadaljuje v Avstriji in na Ogrskem. Doklej bo delavstvo še trpelo? Doklej bo še pomagalo, da prihajajo v parlament politični šarlatani, ki skrbijo edino za kapitaliste in veleposestnike, ker je to koristno tudi za njihov žep?

Političen dvoboj. Med poslancem Nagyem in stolnim nadsodnikom Gortvayem je bil v četrtek v vojašnici Marije Terezije v Budimpešti dvoboj. Streljala sta pa z znanimi madžarskimi pištoljama, ki streljajo okrog vogla. Tako sta torej napravila le luknje v zraku in sta se pobotala.

Špansko in Rim. Razmerje med Rimom in špansko vlado se neprenehoma postruje. Canalejas je spoznal, da je ogromno število menihov in nun, ki žive brez produktivnega dela na račun delavnega ljudstva, izmed glavnih vzrokov grozne bede španskega naroda. Zato je vlada sklenila, omejiti samostane in hoče razven dosedanjih sklepov zapreti do jeseni tristo takih nepotrebnih hiš. V Rimu so radi tega čisto iz sebe, ker vidijo, da jim je v Evropi ostala še edina Avstrija, kjer sme klerikalizem komandirati s svojo staro impertinenco. Nazadnje je tudi to nevarno. Naj gre še Španija rakom žvižgat, potem se pa lahko zgodi, da se začne nazadnje še ubogi Poljaki in Slovenci vpraševati, če je res pametno, hlapčevati izkoriščevalnemu sistemu, ki se podira na celi črti.

Na Španskem je pa res za Rim že zelo neprijetno. Poroča se že, da se bodo pretrgale vse diplomatske zveze med Španijo in vatanom. Ministrski predsednik Canalejas je izjavil, ne da bi bil to poročilo potrdil ali pa utajil, da je dobila vlada dopis iz Rima, v katerem se pravi, da je vatanu nemogoče nadaljevati razprave, dokler vlada ne razveljavi dosedanjih naredb na cerkvenem polju. Canalejas pa pravi, da ne bo v razpravah z Rimom opustil nobenega koraka, ki ga narekuje razum, da pa je čvrsto odločen, izpolniti dolžnosti, ki jih je prevzel napram deželi.

V španskih političnih krogih se govori z vso gotovostjo, da ima zadnji rimski dopis značaj ultimatum in da se Španija nikakor ne bo mogla ukloniti rimskim zahtevam. Pričakuje se že, da zapusti španski poslanik Ojeda v najkrajšem času Rim. Papežev nuncij v Madridu se pa tudi že pripravlja, da zapusti Španijo. Srečno pot!

Za sedaj je torej pravzaprav le še Avstrija »španska«.

V Skadru v Albaniji je Torgut Ševket paša razglasil izjemno stanje. V dveh dneh je prebivalstvo oddalo 40.000 pušk in drugega orožja.

Domače vesti.

Ljubljanske.

— Pevski zbor »Vzajemnosti« priredi jutri na vrtu, travniku in v vseh prostorih Putrihove gostilne ob Dolenjski cesti veliko ljudsko veselico, na kateri sodeluje poleg pevskega zbora tudi orkester Slovenske filharmonije. Začetek veselice ob 4. popoldne. Vstopnina v predprodaji znaša 30 vin. Podporni člani so vstopnine prosti. Ker je čisti dohodek namenjen nabavi glasovira in zborovim potrebam, se predplačila hvaležno sprejemajo.

— »Slovenski Narod« je imel zopet enkrat protisocialističen teden pa se je na-

psoval tako, da mu je zdaj za nekaj časa sape zmanjkalo. Najprej je prinašal najmastnejše laži o tržaškem izletu, take laži, da so se dale prijemati. Pomislite ljudje božji: V pondeljek je »Narod« trdil z vso resnobo, da se je sprevod s kolodvora pomikal tiho in klaverno proti Delavskemu Domu; nobenega klica, nobenega glasu. Takoj na to pa poroča v prihodnji izdaji o kilometrskih klicih, ki so jih baje italijanski sodrugi pogajali v zrak. Na primer: »Eviva i socialisti sloveni di Lubiana, na abasso i ščavi di Trieste!« Prosim poskusite to klobasarijo zakričati, pa če je kdo, ki mu nezastane glas na sredi, se da lahko angažirati za kričača v pratu. Da so tržaški zizibambule polni barabskega duha, vemo že davno; da je pa uredništvo »glasila inteligenca« tako proketo zarukano, da mu vsako škribantovsko barabče lahko natvezuje take traparije, je še pri Narodu skoraj presenetljivo. Smola »svobodomislnega« monitorja je pa tem večja, ker so bili z izletniki tudi trije do štirje narodnjaki, ki se zdaj zgražajo nad Narodovim pobalinstvom. Mi pa se ne, ampak bi želeli, da bi delavci brali in spoznali, kakšnih podlosti je sposoben »Narod«.

— Usoda »Rdečega Prapora« je začela zanimati »Slovenski Narod«. List hoče namreč v svoji jutranji izdaji biti »popularen« — po nazorih meščanske šmokarije se to pravi, biti nizek, senzacionalen, sirov. Če bolj je kakšna pisarija všeč žganjarjem, tem bolj se zdi tem šmokom popularna. In silno senzacionalno se jim je zdelo, zatrobiti pesem o poginu »Rdečega Prapora«. Da bi bilo liberalnim šornalistom všeč kaj takega, razumemo radi. Ampak razveselili so se prežgodaj. Ne bomo se ozirali na to, da je v notici Naroda znešena na kup celo kopa laži, direktnih laži. Le to lahko pravimo: Če bi bil moral »Slovenski Narod« in njegova hraniteljica Narodna Tiskarna tako izključno z lastnimi sredstvi reševati svoje krize, bi bil že davno vrag vzel Narod in Tiskarno. »Rdeči Prapor« je list delavcev in živi le od delavcev; če bi mu ne bilo do tega, da ostane brezpogojno zvest svoji nalogi, pa mu nikdar ne bi bilo treba nobene krize. Ampak če potem »Narod« še filozofira o propadanju socialno demokratične stranke, je ta zlobnost že bolj nego strašna. »Rdeči Prapor« je vzgojil tako število čitateljev, da je lahko na svoje delo bolj ponosen od vseh slovenskih listov. Danes imajo peki, tobačni delavci, železničarji in rudarji svoja glasila. Vse te strokovne čitatelje je zbiral »Rdeči Prapor«, dokler se niso tako ojačili, da so si lahko ustanovili svoja glasila. In tako se je neprenehoma večala moč stranke. Zato smo ob Narodovi škodoželjnosti povsem hladni. Opozarjali bi le svoje sodruge, naj sami premislijo to stvar. Ali ni sramota, da podpirajo sodrugi tako lumpovsko glasilo, ko ga kupujejo? Ali bi ne bila njihova dolžnost, napeti vse moči, da se pomnoži število naših naročnikov in tako za veže jezik nesramnega liberalonstva? Saj zmerjanje Naroda ne zadene uredništva ali upravnštva, ampak le sodruge, ki so preveč mlachi.

— Bob v Kurji vasi je naslov jutrišnje pevske veselice. Pevski spored na njej je sledeči: 1. F. M a r i k : Delo; zbor. 2. F. J u v a n e c : Pastir; zbor s samospévom za tenor in bariton. 3. Dr. G. I p a v e c : Planinec; zbor. 4. Dr. A. S c h w a b : Izgubljeni cvet; zbor s samospévom za bariton. 5. Vzbujenje duhov; zbor. Med izvajanjem pevske točke se prosi za popolen mir.

— Tesarji ljubljanski in »Slovenec«. Ob vsakem meznem gibanju pokaže delavcem »Slovenec« svoje konjsko kopito. Tudi sedaj je to storil v sredo. Pravi, da se mojstri ne bodo pogajali z delavci, ker so zahteve pretirane in laže, kako visoke plače imajo tesarji (na dan K 3:60 do 5:—), da bi lahko nahujskali javnost in tudi mojstre k temu, da bi res ne ustregli želji pomočnikov, ki se žele pogajati. Povedali smo na drugem mestu, da so zahteve malenkostne in bomo še poročali o njih. Obžalujemo pa le, če se bodo tesarški pomočniki ali pa tudi mojstri ozirali na »Slovenčev« blebetanje, ki ima čisto gotovo hudoben namen napram delavcem ali pa tudi morda napram gotovim tesarским mojstrom in stavbenim firmam. Ni naša naloga, da bi branili mojstre, toda mezdno pogodbo, ki jo tesarji zahtevajo, smatramo za potrebno, zato: varujte se vsi »Slovenčevega« vpliva, ker ni odkritosrčen.

Naš čudoviti Jeglič tudi ne sme izostati nikjer, kadar se uprizorjajo klerikalne burke. Gospod knez predava v Salcburgu in si je izbral temo: »Prednosti Marije, sistematično razvite« (!). Kako si pobožni mož to misli, ne vemo. Zadnja leta se je največ pečal s seksualnim poukom na katoliški podlagi. Če obdelava svojo salcburško temo na enak način, mu čestitamo.

— Naše geslo bodi odslej, da bodi vsak sodrug naročnik »Rdečega Prapora«. Nobenega izgovora ni več! List se je povečal in pocenil. Najprej naj pokaže Ljubljana

vojo odločnost v tem pogledu. V mesecu avgustu se morajo naročniki v Ljubljani podvojiti. Kdor ni sam naročnik, naj se ne hvali, da je sodrug, kdor čita list na račun koga drugega, še ni storil svoje dolžnosti. Torej najprej stori vsak sam svojo dolžnost!

— **Zvodništvo je začel podpirati tudi »Slovenski Narod«.** Med njegovimi inserati se napadno množe ženitne ponudbe, pri katerih je upravištvu, kakor se vidi, čisto vseeno, kakšna je vsebina. V četrtek n. pr. je imel sledeči inserat:

Ženitna ponudba.

33 let star upokojenec s 50 K mesečne pokojnine, poleg tega tudi privatni uradnik, Slovenec, srednje postave, ki se tudi razume v trgovini in poljedelstvu, se želi spoznati z nekoliko izobraženo gospodično ali vdovo brez otrok, Slovenko, 17 do 27 let staro, bolj srednje velikosti (vsaj ne nad 163 cm), belolico in ne rdečih las ter brez telesnih hrib, pa naj bo že iz mesta ali z dežele. Vitkostase imajo prednost. Ponudnica mora, če nima primerne dote, razumeti kakšno obrt, to je biti dobra šivilja, razumeti ročna dela, ali biti samostojna prodajalka tobaka, krčmarica, prodajalka drugega blaga ali kaj podobnega, ali pa mora kaj podobnega za gotovo vsaj v kratkem doseči. To se zahteva ne ravno računajoč na zaslužek neveste, nego le vsled sigurne eksistence. Ponudnica naj natančno opiše svojo osebo ter navede sedanji ter eventualni prihodnji mesečni zaslužek ter priloži, če mogoče, fotografijo z navedbo, kdaj je bila napravljena, ki se tajno vrne. Dopisi pod šifro »Ne zamudimo« na upravištvu »Slov. Naroda«.

Očitno je, da je v tem inseratu le dvoje mogoče: Ali hoče »33 let stari upokojenec, Slovenec itd.« napraviti z ženitvijo kšeft ni izkoristiti naivnosti kakšnega dekleta, ali pa je oglaš vaba, za katero se skrivajo drugi nameni. In list takih kvalitete hoče soditi druge!

— **Radi umora svoje žene obsojeni Rejc** iz Idrije je pomiloščen. Najvišje sodišče mu je zdaj izpomenilo kazen v dvajsetletno ječo, ki se poostrojuje s postom vsakega četrta leta in s samotnim zaporom vsakega 28. februarja. Ta dan je namreč Rejc izvršil dejanje.

— **Cirkus Villand**, ki daje od četrta v Ljubljani predstave, se je našemu občinstvu zelo prikupil, ker daje res mnogo raznovrstnega. Pred vsem ima jako lep hlev, kar je za cirkus pač najvažnejše; taki konji se že lahko pokažejo. Tudi so imenitno izurjeni. Dresura v svobodi kaže odlične uspehe; produkcija en maske kaže enako lepe učinke, kakor predvajanje posameznih konj. Visoka šola lahko konkurira tudi z najslavnejšimi cirkusi; žrebca »Prachtkerl«, ki ga jaha gospod Klisko, je kar veselo gledati, kako sigurno in vztrajno izvaja tudi najtežavnejše evolucije, menjave v galopu i. t. d. Poskrbljeno je pa tudi za raznovrstnost. Produkcije otrok, ki plešejo ples z lopaticami, skoki družbe Allison in Gregori, biciklista Michele in Sandro so res prvoredne. Cirkus je vedno dobro obiskan.

— **Sraka s pavjim perjem ali »Ljubljanski Zvon« v Belemgradu.** Kaj čudno se nam zdi, da je polet pevskega društva »Ljubljanski Zvon« v Srbijo tako slavljen v našem »rodoljubnem« časopisju. Če se spominjamo, s kakšno rutino so se izvedle razne operacije, preden se je odločilo, da pojde to pevsko društvo na jug, bi se čudili, kako je bila sploh mogoča med »bratskimi« pevskimi društvi slovenskimi kakor sta »Slavec« in »Ljubljanski Zvon« taka konkurenca, tako ljubosumje, kakršno se je pojavilo. Če smo prav slišali, je nameraval poleteti na jug najprej »Slavec«, toda to ni ugajalo frakarnem, zaradi tega so začeli posredovati na vseh straneh, da bi se omogočil izlet »izvirno liberalnemu« »Ljubljanskemu Zvonu« na Balkan. Ime »Slavec« je prebagatelno, saj je vendar »Ljubljanski Zvon« veliko bolj značilno ime, ki reprezentira »dušo Slovenije«. Mešetarji »Ljubljanskega Zvona« so začeli zaradi tega tak dirindaj kakor romarji, kadar se odpravljajo v Rim. Letali so od magistrata do dr. Šviglja, ki je načelnik »Ljubljanskega Zvona«, od »Slavca« pa do župana Hribarja in ko so dokončali svojo namerjano spletko, da je pevsko društvo »Slavec« odpovedalo sodelovanje v Belemgradu, tedaj so pa prišli v novo veliko zadrego. Pevcevi niso imeli! Znano je v Ljubljani, da je »Ljubljanski Zvon« bilo jako šibko pevsko društvo in če so hoteli poleteti v Beograd, so morali zbornati najrazličnejše pevske sile, in umetno »rešiti čast« »Ljubljanskega Zvona« in liberalne Slovenije. Če se dogajajo ob takih prilikah taki notranji spori in boji, ko vendar ve vsa javnost, da »Ljubljanskemu Zvonu« ne gre prvenstvo, je to škandalček, ki nam pove, da je bil nastop agentov »Ljubljanskega Zvona« in vplivnih matadorjev, ki so se v dvali tem spletkam, žalitev za slovensko občinstvo.

Zagorje ob Savi.

— **Kako lažnivo in barabsko** napadajo dopisuni v »Slovenskem Narodu« socialne demokrate, sta v dokaz dopisa z dne 23. in 27. julija. V prvem laže zagorski dopisnik, da so bili šoštanjski Sokoli napadeni in da se jim je strgala zastava raz voz. Šoštanjski Sokol pa popravlja z dne 27. da

to ni res, ampak da je mogoče, ker niso imeli voza zastraženega, da jim je bila ukradena od zagorskih socialnih demokratov, ter jih imenuje tatove. Da sta oba dopisa nesramni laži in obrekovanje, česar so zmožni sami dopisniki »Slov. Naroda«, priča sledeči slučaj radi zgoraj navedene zastave. Dne 17., na dan sokolske veselice, se je vračal rudar Lovrenc Drgan od Šentjurja proti Lokam. Blizu Šentjurja so ga srečali šoštanjski Sokoli, pijani kakor klade. Sodrug se za to podivjano četo pač ni zmenil ter šel svojo pot naprej. Ko je prišel med hiši Kobilek in Omerzu, pa je našel zastavo na cesti, ki so jo pijani Šoštanjčani izgubili z voza. Gospodom obrekovalcem priporočamo, da se obrnejo sami do sodruga Lovrenca Drgana, ki nas je pooblastil, da smemo to lažnivcem priporočati. Šoštanjskemu Sokolu pa, če hoče, da ga ne smatramo za enako barabskega obrekovalca kakor zagorske dopisune, priporočamo, naj v »Slovenskem Narodu« to nesramno obdolžitev prekliče. Ob prvem maju, ko nam je narodnjaška sodrga potrgala po noči zastave, ko smo imeli dokaze, vendar nismo nikomur očitati tatvine, še manj pa nam je prišlo na misel, dolžiti narodnjaštvo v celoti, čeravno bi bili bolj opravičeni, ker so ono junaštvo izvršili res narodnjaki, ki nosijo čepice.

— **Sodrugi rudarji in delavci v Zagorju** in okolici! Tatove vas imenuje glasilo slovenske inteligence in narodnjaških gostilničarjev ter trgovcev. Sodrug, brez dokazov, popolnoma zlagano se vam očita tatvina neke narodne zastave z voza šoštanjskega Sokola v »Slovenskem Narodu«. Sodrug rudarji in delavci, ali bodemo še mirno gledali narodnjaške gostilničarje in kramarje, ki ste jim nanosili že dovolj svoj žaljev, da vas sedaj ne samo doma zasramujejo, temveč tudi v svojem glasilu nesramno obrekujejo?! Konec mora biti tega obrekovanja, tega pa moramo napraviti sami, in sicer s tem, da ne obiščemo nobenega trgovca, nobenega gostilničarja, kakor tudi ne nobenega obrtnika, ki ima pod svojo streho »Slovenski Narod«. To moramo storiti pa tudi tistim, ki zmerjajo doma črez delavce. Neki gostilničar na Lokah, čigar ime še danes zamolčimo, ki je hotel biti s pomočjo socialnih demokratov arziški župan, si tudi brusi gobo črez socialne demokrate. Če to še enkrat slišimo, mu posvetimo tako, da nas bo pomnil. Sodrug, naše geslo mora biti: Svoji k svojim! Obiskujte samo tiste gostilničarje, ki imajo naročene naše časnike. Vpišite se v konsumno društvo, ne kupujte pri tistih, ki vas blatijo pred vso javnostjo zato, ker so obogateli od naših grošev!

Istra.

— **Zanimivosti od 87. pešpolka (Pulji).** Večkrat se je že slovensko časopisje bavilo z raznovrstnimi dogodljaji pri tem polku, ali kolikor se do sedaj vidi, ni to nič drugega vzbudilo v poklicanih krogih, kakor da se je napravilo nekaj »Generalvisit«. — Nikakor pa niso došla naša poročila na dotično mesto v razpravo, kamor bi pristojala. Ker je bilo dosedaj vse, kar se je objavljalo, »bob v steno«, upamo, da bode naša današnja spoštljiva notica vzbudila nekaj več pozornosti. Objaviti imamo namreč tukaj slučaj, ki se je dogodil pri 10. stotnji navedenega polka. Pri tej stotnji je poveljnik dobro znani stotnik gospod Marković, njegov službovodja pa nekdanji hlapec, sedanji »Feldwebel« Smrečnik. — Dotični zvesti služabnik, ki ima vedno na jeziku besede: Erlich währt am längsten — (pravičnost traja najdalje) si je privoščil pri vsej svoji pravičnosti tole šalo, ki gotovo ne odgovarja temu izreku, še manj pa vojaškemu zakonu. Deseta stotnja je dobila slamo, s katere se pri vojakih polnijo slamnice. »Feldwebel« Smrečniku se je menda to dozdevalo malo preneumno, da bi si vojaki izpraznili svoje postelje ter nadomestili s svežo slamo, da bi se s tem nekoliko ubranili brezštevilnih živalic, ki jih nazivljamo stenice. Šel je torej kratkoma brez vsega povelja oziroma dovoljenja, ter prodal dotično slamo nekemu civilistu, kateri je odpeljal (samoumevno ponoči) vso slamo, katere je bilo 7 stotov. Radovedni smo torej na dvoje: 1. Ali plačujejo naši očetje davkoplačevalci zato davek, da se potem z dotičnim denarjem kupuje slama, katero smejo takile g. »Feldwebel« meni nič, tebi nič prodajati? 2. Hoče-li tozadevna vojaška oblast, ki je navadno pri vsakem prostaku jako stroga in natančna, tudi tukaj natančneje raziskati vso zadevo, ter izvajati posledice z vso strogostjo? Od dotične slame, ki bi veljala gotovo več kakor 40 kron, je g. prodajalec feldwebel Smrečnik imel samo te stroške, da je obljubil dotičnikom, ki so mu jo na njegovo povelje pomagali spravljati ponoči na voz, 2 reci dva litra istrijanca. Da je bil »kšeft« tako slab, da ni mogel tega plačati, nam je malo neverjetno, ker mislimo, da kupčije s tujim blagom ne morejo biti preveč slabe. Sedaj smo došli seveda do tega prepričanja, katerega tako rad g. feldwebel Smrečnik citira, »da bo lev v kratkem moral domovino

braniti«, seveda pa po našem mnenju pred odjemalci tuje lastnine.

(Dobili smo ta dopis od tako verodostojne strani, da nam je nemogoče, položiti ga v koš, dasi nam seveda niso na razpolago vsa sredstva, da bi mogli zadevo preiskati s tisto natančnostjo, s katero bi jo radi. O verodostojnosti poročevalcev smo se že ponovno prepričali, vojaških instanc pa seveda ne moremo nadomestovati. Zato pričakujemo, da se preišče zadeva od onih, ki so poklicani in da se tudi naznanil uspeh preiskave. Da je bila slama namenjena vojakom, vemo. Da so je prodala in ponoči odpeljala, je dognano. Preiskava detajlov torej ne bo delala težav. Op. ured.)

Trst.

— **Društvo »Ljudski oder« v Trstu** pozivlja vse tiste člane, ki so zaostali s članarino, da store napram društvu takoj svojo dolžnost. Naše društvo ne uživa in tudi ne išče podpor v meščanskih krogih. Ono je delavsko izobraževalno društvo in je zaradi tega dolžnost delavstva, da skrbi za napredek in razvoj društva. Torej kdor je član, naj izpolni svojo dolžnost. Kdor še ni, pa naj se vpiše.

— **Popravek.** Naznanjamo, da tisti tast tržaških narodnih dam, o katerem smo čitali v pretečeni št. »Rdečega Praporca«, ni župan v Matenji, pač pa v Materiji. Toliko v pojasnilo.

— **Naivna tetka.** Tržaška »Edinost« je podobna malemu Jožkotu, ki se danes ne spominja več, kako se je bil včeraj zlagal. Naivna je in pozabljiva. Zaradi tega naj jej bog odpusti grehe. Poslušajte, kaj je naredila: Ko so prišli v Trst izletniki ljubljanske N. D. O. (alias Zizibambule), je tržaški »Piccolo« povedal, da je bilo teh izletnikov komaj 200. Takrat se je »Edinost« v svoji narodni jezi vzravnala in odgovorila: »Piccolo« se laže, zakaj vedeti bi moral, da posebnega vlaka ni mogoče dobiti, če se nima vsaj 300 izletnikov. Iz Ljubljane je pa prišlo 500 izletnikov. — Tako se je takrat »Edinost« jezila. Pretečeno nedeljo so prišli v Trst ljubljanski in goriški socialistični izletniki. »Edinost« je pozabila, kaj je pisala proti »Piccolu« in je poročala: »V nedeljo se je pripeljalo v Trst z dvema posebnimi vlaki kakih 400 izletnikov iz Ljubljane in Gorice«. Pa poročemo mi: »Edinost« se vedoma laže, zakaj ona vé, da ako se hočeta dobiti iz dveh različnih krajev dva posebna vlaka, je treba imeti najmanj 600 izletnikov. No in res v nedeljo je prišlo iz Ljubljane in Gorice in Nabrezine 977 izletnikov. No, mi se zaradi takih naivnih laži, ki jih objavlja »Edinost«, ne jezimo, ker vemo, da vse take in enake laži prihajajo v »Edinost« ob nevednosti njenega glavnega urednika gospoda Cotiča, ki se je končno prepričal, da čitatelji »Edinosti« kadar jo citajo, nimajo nikdar pri sebi ne možgan ne spomina.

— **Izlet v Benetke.** Da ustreže stari želji, je društvo »Circolo di studi sociali« organiziralo za 14. avgusta 1910 izlet v Benetke, kateremu se pridruži tudi »Ljudski oder«. Namen tega izleta je, izposlovati delavcem priložnost, da si ogledajo to staro, zgodovinsko mesto in ondotno veliko mednarodno umetniško razstavo in da prinese beneškemu sodrugom bratske pozdrave tržaškega delavskega ljudstva. Da se izlet priredi, je potrebno, da se priglasi čim prej vsaj 1500 udeležencev. Zaradi tega se obračamo do slovenskih delavcev in do vseh, ki se nameravajo udeležiti tega izleta, da si poskrbe vozne listke kolikor mogoče hitro. Najet je brzoparnik »Argentina« paroplovne družbe »Avstro-Amerikana«, ki bo prevozil pot v 4 urah. Iz Trsta bo odpel v soboto 13. avgusta o polnoči, iz Benetek pa v nedeljo 14. avgusta o polnoči. Cena vožnji tja in nazaj je 4 krone. Na parniku bo med vožnjo svirala godba tržaške socialistične mladine in izletnikom na razpolago bodo mrzla jedila. — Za red in mir pri izletu bo skrbel oddelek rediteljev, katerih navodila naj blagovolijo izletniki poslušati in upoštevati. Vozni listki so na prodaj v vseh skladiščih naših konsumnih združenj, v kavarni »Union«, v »Delavskem domu« pri sodrugu Vaupotiču in pri pripravljalnem odboru v »Delavskem domu«. Pri pripravljalnem odboru je tudi oddati 76 postelj na parniku, ki stanejo tja in nazaj po 3 krone. Slovenske delavce pozivljamo, da se tega lepega izleta udeleže v velikem številu.

Dnevne vesti.

Zaveza jugoslov. učit. društev v Avstriji zboruje letos dne 6. in 7. avgusta v Rudolfovem. To je 22. glavno zborovanje Zaveze. Ta napredna organizacija učiteljska bi je hud boj s klerikalci in prav zaradi tega bo zborovanje jako številno obiskano.

Kaj vse zahteva moderna pedagogika? Vzgojo hočejo moderni vzgojitelji postaviti na povsem moderno stališče. Vse nepotrebne stvari odpravljajo, dresuro opuščajo,

ker se izkazuje kot nepraktična in dosežati le to, da sprejemajo učenci pač dobra izpričevala, ne vzgajajo se pa za praktično življenje. Najnovejši »napredek«, ki se uvede na srednjih šolah v najvišjih dveh razredih so pa strelne vaje. Ne bodo sicer obvezne, vendar pa se bodo dijaki učili streljati, o čemer pač ne vemo kakšnega pomena bi bilo. Ali hočeta vzgojiti vojaški režim in pa naučno ministristvo lovce za zajce, medvede, lisice ali kaj? Teh zverin ni dosti. In če se izvede lovski zakon, lovcev ne bo potreba, lovov ne bodo dajali kmetje v najem, ker ne bodo dobili najemnikov. Ali bo to streljanje le za zabavo? Vse to ne, marveč hočejo se umetno vzgojiti strelci za človeško divjačino, hoče se zbuditi ponos med mladimi ljudmi na svoje »treferje«, da bodo bolje streljali, kadar bo v »nevarnosti država«, recte kakšen kapitalist, kapitalistična organizacija, ki bi hotela v svojo korist oškodovati milione delavskih slojev. — To je sicer malenkost — toda sistem je.

Klerikalna bodega. V Salzburgu imajo klerikalci nekaj »svetovni marianski kongres«, ki je baje namenjen češčenju Marije. V resnici je to gola pretveza za topoglave backe; pravi namen tega »kongresa« je političen klerikalne bisage. Očem imajo služiti slikovite procesije, pri katerih nosijo Marijo v vseh mogočih podobah, položajih, letih in velikostih. Tu je letos paradirovalo 22 nadškofov in škofov. Tudi »predavanja« imajo v zmislu katoliške »znanosti«. Ampak glavno je sejem. Tukaj je vse na prodaj, od blagoslova in odpustkov do zadnje krpe kut, iz katerih se izdelujejo škapulirji. Pred stolno cerkvijo je bodega poleg bodege. Eden prodaja vsakovrstne klerikalne liste, drugi kravje noge iz voska, ki se morajo darovati cerkvi, da ozdravi krava, pa vime iz voska, da daje krava več mleka; enaka zdravlila imajo za ljudi; zdravnikov ni več treba; Če te boli roka ali če ti je butica preneumna, kar v Salzburgu, kjer dobiš za denar voščeno roko ali glavo, da jo pokloniš cerkvi. Če te peče vest, obišči brata Jean Baptiste iz Blois s Francoskega; v Salzburgu sloni ob cerkvenem stebru, pa ti da za dober denar nekake litanije; če jih prebereš do kraja, imaš za dvesto dni odpustka. Če jo pa prebereš vsak dan in še dodaš: »Moja mati, obvaruj me smrtnega greha«, prideš po smrti naravnost v nebesa. Francoski farucelj pa tudi pozna moderno reklamo pa ti daje naznanila: Kdor želi več teh knjižic, naj se obrne do A. P. Jean Baptiste. Cap. Blois. 14 rue Pierre — de Blois (Loir et Cher) franco tucet — 20; sto za — 75 tisoč za 5 — frankov. — Drug sveti oče se dere kakor vabilec pred menažerijo in deli reklamne listke za »Afričanska vina«. Čisti donesek je namenjen misionom v Afriki, 1 steklenica Cognac de Santos velja 6 mark, steklenica alžirskega muškata 2-50. — V cerkev so vstopnice po 10 in 5 kron, stojišča po 1 krono. — Demokratično!

Odpustki igrajo v katoliški cerkvi že izza srednjega veka veliko vlogo. Dasi je barantija z odpustki posebno veliko doprinesla, da je nastala reformacija, ki je vzela cerkvi na milione vernikov, se je vendar ta kupčija ohranila do naših dni. Zato bo trgovcem z odpustki zelo neljubo, da je papež poostiril predpise o tej panogi cerkvenega sejmarmstva. Dolej so se morali naznanjati »najvišji kongregaciji svetega urada« le tisti odpustki, ki so se dajali na ta način, da so veljali za vse vernike v vsakem kraju, ne da bi bil moral katoličan rabiti poseben predmet ali pa biti član posebnega »pobožnega« društva. Zdaj pa je papež izdal strogo naredbo, da se mora predložiti »svetemu uradu« vsak nov odpustek, naj bo izdan in veljaven za kogarkoli. Dokler ne preišče »sveti urad« zadeve in je ne prizna, ni noben odpustek veljaven. Izjema je le za tak odpustek, ki ga dobi posameznik na posebno prošnjo za svojo osebo ali pa za osebo, ki so navedene v prošnji, naravnost od papeža. Vsako dovoljenje za odpustke, ki je bilo že izdano, se mora v šestih mesecih predložiti sveti kongregaciji, da preišče pristnost, sicer izgubi veljavo. Menda je konkurenca tudi na tem polju že prevelika, pa bi jo papež rad omejil.

Pater grof Galen, o katerem smo zadnjič poročali, da vodi sam razdeljevanje huj-skajočega lista »Bonificijevega lista« po dunajskih cerkvah, je izpovednik avstrijskega prestolnega naslednika Franca Ferdinanda in posredovalec med njim in krščansko socialno stranko. Po tem se da soditi, da je grofovski pater dobro vedel, kako se misli zgoraj o klerikalni agitaciji. In se tudi lahko razume, odkod zajemajo klerikalci toliko poguma, da so jim vsi zakoni deveta briga.

Strankino šolo so letos ustanovili nemški sodrugi v Avstriji. Otvorila se je v Podmoklih na Češkem. Njen namen je, izobraziti teoretično poučene delavce ne le za agitacijo in organizacijo, ampak tudi za razširjanje izobraževalnega dela. Učni načrt obsega: A. Narodno gospodarstvo: Propadanje roko-delstva; razvoj male trgovine; kapitalizem in poljedelstvo; industrialni veleobrat, del-

niške družbe, karteli in trusti; banke in borze; varstvene carine in kolonialna politika; podružabljenje proizvodnih sredstev; b. Državoslovje: Postanek moderne države; meščanska revolucija na Angleškem, Francoskem, Nemškem in v Avstriji; razvoj avstrijske države in politične stranke iz leta 1848; c. Socialna politika: Teorija in praksa strokovnih društev; načela in razvojni smotri zakonodajstva o delavskem varstvu in zavarovanju delavcev; d. Pravoznanstvo: Avstrijsko delavsko pravo. — Za vsak predmet je določena dnevno ena ura. Poučuje se od 7. do 11. dopoldne; od 5. do 7. zvečer se vrše vaje za zbiranje agitacijskega materiala, za govornišvo, za statistiko, za izdelavanje predavanj, za priredbo diskusij itd. Za učitelje so bili poklicani sodrug dr. Bauer, dr. Adolf Braun, dr. Renner, dr. Fric Winter. Tako ima nemška socialna demokracija zdaj tudi v Avstriji poleg rednih delavskih šol, ki so izobrazile že ogromno število dobro podkovanih agitatorjev in funkcionarjev za organizacije, prvi začetek delavskega vseučilišča. Kakor nas mora veseliti velikanski napredek nemških sodrugov, moramo vendar vnovič in vnovič vpraševati: Kdaj se bodo slovenski delavci otresli svoje brezbriznosti? Kdaj bomo dohiteli one, ki so pred nami?

Klerikalna „znanost“ se je zadnje čase izkušala ogrniti s plaščem, v katerem naj bi bila videti res kaj znanstveno. Tudi pri nas. V svojem »Času« pišejo članke, ki posnemajo znanstven ton, Ušeničnik izdaja »Sociologije« debele kakor leksikon, a tendenčne in znanstvene kakor pridiga patra Abela. Toda to so vse le eksperimenti, ki naj opravičujejo klerikalno »inteligenco«. Prava »katoliška« znanost se pa prodaja na »marianškem kongresu«. Tu predava neki pater Gallus Gerteis o vprašanju »Zakaj je Marija kraljica vseh znanosti?« Pa pravi: »Nobeno bitje ni prodrlo tako globoko, tako daleč, tako sistematično, tako sigurno v carstvo resnice kakor Marija; zato jej gre pred vsemi drugimi naslov kraljice znanosti.« — Neka grofica Marija Terezija Ledochowska razmotriva znanstveno vprašanje: Zakaj je Marija premagovalka afričanske kače? — Neki dr. Zdešar iz Gradca predava o »Mariji in čudodelni medalji«. Potem priha neki pater Benedikt Baur, pa zahteva, da se razglasi telesni sprejem Marije v nebesa za dogmo. — In da bodo gojili tako »znanost«, so črni bratci nafahtali že 3,527.222 kron za katoliško »vseučilišče« v Salcburgu!

Delavsko gibanje.

Krojaška stavka v Novem Yorku. V Novem Yorku je izbruhnil štrajk, kakršnega tudi to največje mesto v Ameriki še ni videlo. 75.000 delavcev in delavk v novojorkških delavnicah in tovarnah za obleke je dne 7. julija točno opoldne ustavilo delo. Zbrali so se v stavkarskih taborih in odtod so ob 2. popoldne odšli v velikanskem sprevedu po mestu. Vsak je imel rdeč listek z napisom: »Vsi krojači: rokodelci, pri strojih, pri krojevalci, šivalci, gladilci i. t. d., ki delajo v industriji obleke v Novem Yorku in okolici, se pozivljajo, da danes točno ob 2. popoldne ustavijo delo, pospravijo orodje in tako dolgo ne prestopijo praga svojih delavnic, dokler ne bodo izpolnjene zahteve strokovnih organizacij. Vzemite s seboj škarje, nože in kar je Vašega, pa zapustite prostor v največjem miru. Ne zadržujte se pred tovarnami in v sosesčini, ampak pojdite v redu in miru v lokal, kjer se zbirate.« — Doslej se vrši stavka v popolnem miru. Med delavci je najboljša razpoloženje.

— **Mezdno gibanje med ljubljanskimi in okoliškimi tesarji.** Tesarji so oddali svojim gospodarjem in ljubljani in ljubljanski okolici spomenico in zahteve v obliki meznega cenovnika ter žele, da se uvedejo pogajanja in se tako doseže sporazum brez večjih žrtev na obeh straneh. Pomočniki ne stavijo velikih zahtev, ker jim je največ do tega, da se službeno razmerje v tej stroki uredi, kolikor namreč gre. Omenjamo, da ima v Ljubljani doslej že sedem strok uvedene take cenike in pri vseh teh strokah je postalo službeno razmerje mnogo ugodnejše nego je bilo prej. Želeti je torej le, da se tudi v tesarški stroki sklone taka skupna pogodba med delavci in delodajalci. Kaj več sporočimo.

V Rimu so uslužbenci plinarne v stavki. Zahtevajo 30 odstotkov na mezdo in osemurno delo za tiste, ki ga še nimajo. Država je dala družbi 300 vajakov na razpolaganje.

Hrvaška socialna demokratska stranka ima svoj letošnji redni občni zbor v nedeljo 14. in ponedeljek 15. avgusta v Zagrebu z jako važnim dnevnim redom.

Kovinarji, kje ste? Na Slovenskem je kovinarska industrija jako dobro razvita v primeri z drugimi industrijami. V vseh dru-

gih strokah pa opazimo, da se delavstvo mnogo bolj zanima za organizacijo nego v kovinarski. Čudno se nam to zdi posebno zaradi tega, ker je prav kovinarska stroka kapitalistiško najbolj razvita in najbolj izkorišča svoje delavce in ob vsaki najmanjši industrijski krizi trpe največ kovinarski delavci, pa se kljub temu ne odločijo, da bi se strnili v organizacijo, ki bi bila številno vsaj primerna številnemu kovinarskemu proletariatu. O tem vprašanju nameravamo izpregovoriti še resno besedo, zakaj krivda je vsekakor pri delavcih, ker so premalo solidarni in premalo brižni za svoj obstanek.

Državna konferenca delegatov rudarske zadruga (skupina II) v Avstriji bo dne 9., 10. in 11. septembra 1910 na Dunaju XVI., Kreitnergasse, Delavski dom, ter se bodo na njej delegati posvetovali o jako važnih stvareh. Posebno omenjamo: Zavarovanje rudarjev proti nezgodam, službeni red in delovna pogodba, delavski odseki in delavski pazniki, rudarska obrtna sodišča itd. — Spričo mizernih razmer, ki nastajajo v rudarski industriji za delavce posebno pri nas na jugu, je želeli konferenci pač mnogo dobrih sklepov, ki jih naj potem organizacija rudarjev skuša dosledno izvesti. Rudarsko organizacijo še čakajo izredno velike naloge, zato je nujno potrebno, da se oklenejo z vso vneto svoje organizacije. Sodrugi rudarji, pomnite, pridobiti morete kaj le potomo organizacije, pa tudi obdržati morete to, kar ste pridobili, le potomo organizacije.

Zahvala.

Povodom bridke izgube nam nepozabnega soproga, očeta, brata, svaka gospoda

Ignacija Pogačarja

uradnika okr. bolniške blagajne v Ljubljani

nam je došlo od vseh strani toliko izrazov sočutja, da ne moremo vsakogar posebej zahvaliti. Bodi torej izrečena tem potom vsem najiskrenejša zahvala. Posebej zahvaljujemo načelnikstvo okr. boln. blagajne, gg. uradnike okrajne bolniške blagajne, slavno podružnico »Zveze krojačev«, cenj. rodbino Pilko, Iv. Ženkota, vse prijatelje, drage sorodnike in vse darovalce vencev ter sploh vse, ki so rajnega spremili k zadnjemu počitku.

Ljubljana, 28. julija 1910.

Žalujoči sorodniki.

ta je prijatelj naš pravi,

ki nas krepi,

Da smo čvrsti in zdravi!

Želodčni liker »FLORIAN« ne slabi in ne omami, kakor razne opojne pijače, ampak daje moč in veselje do dela!

Ljudska kakovost liter K 2.40
Kabinetska kakovost „ 4.80

Naslov za naročila: »FLORIAN«, Ljubljana.

Svarilo pred ponaredbami.

Kavarna

„Unione v Trstu“

ulica Caserma in Torre Blanca

se priporoča.

? I ? Najboljša ura sedanjosti
I K O Zlata, srebrna, tula, nikel-
? O ? nasta in jeklena se dobi
samo pri

H. Suttner,
Ljubljana, Mestni trg

Lastna tovarna ur v Švici.

Tovarniška varstvena znamka

„IKO“

? I ?
I K O
? O ?

Častiti gospod

Gabrijel Piccoli

lekarnar

52—17

v Ljubljani.

Vašo tinkturo za želodec sem že vso z velikim uspehom porabil, katero iz srca priporočam v veliko korist vsaki družini ter se Vam iskreno zahvaljujem in prosim, blagovolite mi poslati še 24 stekleničič Vaše tinkture za želodec.

Z odličnim spoštovanjem

Josip Sterle

Posestnik in premirani medvedji lovec v Koritnicah, pošta Knežak pri Št. Petru na Krasu.

Glavni vir za

prvoredni Brindza
izvleček in okusno jedilno mastilo.

Osiass Reiss, Bolechov.

Da se more vsakdo lahko sam prepričati, razpošiljam tudi za poizkušnjo petkilogramske pošne kolije po 50 vin. za funt proti povzetju. Prosim, poizkusite. Ugodnost zjamčena. Iščem agentov.

Otvoritveno naznanilo.

Slavnemu občinstvu uljudno naznanjam, da sem otvoril dobro urejeno

brivnico

v Prisojnih ulicah

v hiši g. Privšek-a ter se priporočam za obilen obisk.

S spoštovanjem

Stanko Mahovič,
brivec.

Kam pa jutri?!

V Kurjo vas na veselico naših vrlih sodrugov pevcev, ki bo ob 4. popoldan na vrtu g. A. Putriha ob Dolenjski cesti št. 6. Koncertne točke izvaja

„Slovenska filharmonija“.

Poskrbljeno je za vsestransko zabavo za staro in mlado. Kuhinja in klet priznana izvrstna, cene navadne.

V notranjih prostorih ples.

Kegljanje za dobitke se vrši danes od 9. ure zvečer ter jutri dopoldan od 9. naprej. Štirje najboljši kegljanci dobijo

dragocene dobitke

ki so na lici mesta na ogled.

Veselični prostor bo primerno okrašen in vrt nalašč v ta namen električno razsvetljen.

Vstopnina: V prednabavi 30v., pri blagajni 40 v. za osebo; podporni člani in otroci v spremstvu odraslih so vstopnine prosti. Vstopnice za prednabavo se dobe pri sodr. pevcih ter v druženem lokalu v Šelenburgovi ulici št. 6/II.

Čisti prebitek veselice je namenjen izključno le pevskemu skladu, vsled česar se vabijo vsi sodrugi in prijatelji svobodne delavske pesmi, da razvijejo kar najživahnejšo agitacijo, da bo veselica številno obiskana.

ODBOR

Spl. del. zveze „Vzajemnost“.

Ustanovljeno 1847.

Ustanovljeno 1847.

Tovarna pohištva J. J. Naglas

Turjaški trg št. 7. LJUBLJANA Turjaški trg št. 7.

Največja zaloga pohištva za spalne in jedilne sobe, salone za gosposke sobe.

Preproge, zastorji, modroci na zmeti, žimnati modroci, otroški vozički i. t. d.

Najnižje cene.

Najsolidnejše blago.

Grand cirkus Frères Villand

Ljubljana, Lattermannov drevored.

Danes, v soboto, dne 30. julija

velika gala-predstava

z novim raznovrstnim sporedom

Prvič v Ljubljani!

Villandovi čudoviti medvedi.

Petera pošta jaha gosp. Kliske.

Mnogo novega in privlačnega.

Jutri v nedeljo, 2 gala predstavi

Popoldne ob 4.

Zvečer ob 8.

Otroci plačajo na sedežih polovico.

Paradna predstava.

Produktivna zadruga ljubljanskih mizarjev

registrovana zadruga z omejeno zavezo

s sedežem v Ljubljani, Marije Terezije cesta II (Kolizej)

Zaloga pohištva lastnega izdelka in tapetniškega blaga.

Izvršuje vsa mizarstva stavbna dela.

Lastna tovarna na Glincah pri Ljubljani.